

5 . Alba Iulia | Punct: str. Munteniei nr. 15-17 - Sediul guvernatorului consular al celor trei Dacii | Anul: 2009

Anul: 2009

Cod RAN: 1026.12

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană timpurie

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Apărare (construcții defensive), Civil, Domestic

Autori: Mihai Bica, Matei Drîmbărean, Lavinia Grumeza, Robert Horvath, Constantin Inel, Teodor Muntean, Cristian Ioan Popa, Silviu-Dan Popa, Viorica Rusu-Bolindeț, Christine Marie Turcu, Rada Varga

Instituții: Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Direcția Județeană pentru Cultură Alba, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca

Raport

Cercetarea arheologică din campania anului 2009 a avut ca obiective principale finalizarea dezvelirii celor două secțiuni deschise pe laturile de E (SXVII/01), respectiv de S (SXVIII/07) ale complexului arheologic.

Secțiunea SXVII/01

În campania anului 2009, ca urmare a prăbușirii încă o dată a profilelor, secțiunea în discuție a fost lărgită din nou, ajungând acum la dimensiunile de 11,80 x 4,10 m (de la 10,50 x 2,50 m inițiali). Nivelul la care se ajunsese în anul 2003 era reprezentat de ultima fază de locuire romană. Aceasta este reprezentată de un colț al unei clădiri romane, situat în extremitatea sudică a secțiunii. Construcția respectivă avea la sfârșitul campaniei precedente dimensiunile dezvelite de 4,30 x 1,10 m. În 2009, ca urmare a lărgirii secțiunii SXVII/01, colțul clădirii menționate a fost mai bine surprins, având dimensiunile de 4,30 x 1,90 m. El aparține unei construcții care continuă sub profilul vestic al secțiunii, în spațiul dintre latura vestică a acesteia și profilul estic al gropii excavate. Cele două ziduri din care este constituit colțul ei nord-estic au fost realizate în două tehnici diferite, ceea ce reprezintă două faze diferite ale clădirii romane surprinse în colțul sud-vestic al secțiunii I. După poziția stratigrafică, o încadrăm ultimei faze de locuire romană, datate în sec. al III-lea p.Chr. Cercetarea clădirii respective nu a fost încheiată, cu excepția extinderii secțiunii ca urmare a prăbușirii profilelor nefiind făcute săpături arheologice în acest an, datorită fondurilor reduse.

Totodată, în exteriorul colțului clădirii romane amintite mai sus, în jumătatea nordică a secțiunii, au fost identificate atât în suprafață, dar mai ales pe profilul de V, între -0,70 -1,20 m adâncime, straturi succesive de pietriș ce ar putea reprezenta o stradă între două edificii romane sau chiar o curte interioară. Sub acest nivel au apărut câteva porțiuni de arsuri și un strat de lut compact, brun închis, ce anunță un alt nivel de locuire romană. În secțiunea SXVII/01 s-a ajuns la adâncimea de -1,90 m în această campanie. Cercetarea ei va fi finalizată anul viitor.

Secțiunea SXVIII/072

Dimensiunile actuale ale secțiunii S XVIII/07 au ajuns în acest an la 11,55 x 4,65 m (de la 10 x 3 m). Profilul vestic s-a păstrat pe o porțiune de 6,85 m, însă a fost casetat pe o lungime de 4,70 m cu 0,45 m spre V, ca urmare a prăbușirii lui în zona în care a existat o groapă contemporană. Secțiunea este orientată N - S și de la adâncimea de -2,80 m, pe care am rămas în anul precedent, s-a ajuns la -3,15 m în campania anului 2009.

Principalele rezultate obținute în anul 2009 în această secțiune sunt legate de dezvelirea a două construcții aparținând ultimei faze de locuire romană a sediului guvernatorului consular al celor trei Dacii (sec. al III-lea p.Chr.), precum și descoperirea de elemente constructive care se încadrează în primele două faze anterioare ale complexului arheologic (mijlocul și a doua jumătate a secolului al II-lea p.Chr.).

Astfel, în jumătatea de S a secțiunii a fost descoperită o clădire romană, ale cărei dimensiuni sunt acum de 6,10 x 3,40 m, restul ei continuând spre E, respectiv V. Este compusă din două camere (denumite convențional camerele 4 și 5), ale căror ziduri, construite în tehnica opus mixtum (cu rânduri alternative de pietre și cărămizi prinse cu mortar) sunt foarte bine conservate. Camera 4 a acestei clădiri are acum dimensiunile de 3,10 x 3,50 m, din ea fiind surprins numai colțul nord-estic. În interiorul ei nu a fost găsit nivelul de călcare deocamdată, adâncimea de -2,40 m pe care ne-am oprit în acest an fiind reprezentată de un strat brun-gălbui, relativ compact, amestecat cu pigmenți de mortar și de arsură. În interiorul acestei încăperi a fost descoperit un praefurnium, care deservea o încăpere dotată cu o instalație de hypocaust situată spre E3. Din aceasta din urmă a mai fost prinsă o porțiune de 2,20 x 1,10 m lângă profilul estic, fiind constituită deocamdată dintr-o podea de mortar și primele patru cărămizi ce constituiau baza stâlpilor ce o susțineau, restul ei continuând sub profilul estic al secțiunii.

Camera 5 a clădirii romane din jumătatea sudică a secțiunii SXVIII/07, din care cunoaștem deocamdată colțul ei sud-estic, are acum, datorită extinderii secțiunii, dimensiunile de 2,50 x 4,00 m, restul ei continuând spre vest. Are păstrată și o parte a podelei, realizată din mortar amestecat cu bucăți de cărămidă (opus signinum) (3,60 x 1,10 m x 0,15 m), precum și suspensura care stătea la baza ei. Cercetările arheologice efectuate în acest an au continuat sub nivelul de călcare al acesteia (reprezentat de podeaua din opus signinum menționată mai sus) și a fost observată în interior, de-a lungul zidului compartimental al camerei, o crepidă de 0,05-0,10 m grosime, sub care fundația zidului respectiv are o tehnică interesantă de construcție: au fost folosite materiale tegulare și chiar fragmente ceramice, toate așezate înclinat și prinse cu mortar, cu siguranță pentru a asigura o cât mai mare soliditate a acestuia. Ca urmare a adâncirii în suprafață (până la maxim -3,15 m), s-au putut face și observații legate de modalitatea de construire a zidului perimetral al aceleiași clădiri. Astfel, acesta a fost realizat în tehnica opus mixtum, pe o înălțime de 0,85 m fiind constituit din rânduri alternative de piatră și cărămizi, țigle prinse cu mortar. Multe dintre materialele tegulare au fost refolosite, ele purtând ștampila legiunii a XIII-a Gemina cu sau fără antroponime. Mai jos, pe o înălțime de 0,45 m, temelia este compusă din multe fragmente de mortar și de opus signinum și din bucăți mici de cărămizi prinse cu mortar. Este o modalitate inedită de construcție, neconstată deocamdată pe situl în discuție.

Construcția romană din colțul nord-estic al secțiunii, denumită convențional camera 3, are deocamdată dimensiunile de 4,50 x 3,30 m. Din ea a fost surprins numai zidul perimetral sudic, restul clădirii întinzându-se înspre N și E. Zidul dezvelit, cu lungimea de 4,50 m și lățimea 0,68 m, este și el construit în aceeași tehnică opus mixtum ca și clădirea descrisă mai sus, însă la realizarea lui au fost refolosite foarte multe materiale tegulare fragmentare, unele dintre ele ștampilate. Partea inferioară a temeliei lui este alcătuită numai din pietre de mari dimensiuni prinse cu mortar. Spre bază, până la adâncimea la care s-a ajuns în campania acestui an (-3,15 m), temelia se îngustează cu 0,10 m. Pe latura internă, zidul are un aspect mai îngrijit, fiind realizat din pietre mari de calcar și gresie, prinse cu mortar. El a fost demantelat pe o lungime de 2,40 m de la profilul nordic spre S - E, aici având lățimea maximă de 0,50 m.

Din interiorul acestei camere au fost descoperite câteva fragmente de tencuială pictată policromă, fragmente ceramice și obiecte de sticlă fragmentare, o fibulă cu genunchi fragmentară. Aparține de asemenea ultimului nivel de locuire romană cunoscut al sediului guvernatorului, respectiv secolului al III-lea p.Chr. Adâncimea la care s-a ajuns în interiorul camerei 3 este de -2,55 m, cercetarea ei urmând a fi încheiată în campania viitoare.

În afara clădirilor aparținând ultimei faze a complexului reprezentat de sediul guvernatorului al celor trei Dacii, în campania acestui an au fost descoperite elemente de construcție încadrabile primelor două faze de existență ale acestuia. Astfel, la -2,94 m adâncime, la 0,60 m de fundația zidului perimetral al camerei 5 și având aceeași orientare cu acesta (NV-SE), a fost dezvelită temelia unui zid aparținând primei faze romane a complexului. Fundația respectivă, dezvelită pe lungimea de 5,60 m și având lățimea de 0,60 m, era

constituită din pietre de râu, prinse cu mortar și lut galben compact, din care au fost dezvelite deocamdată numai primele două asize. Ea reprezintă zidul perimetral al unei clădiri romane de mari dimensiuni, care a fost suprapusă de fundațiile clădirilor din fazele ulterioare de locuire ale sediului guvernatorului. O posibilă compartimentare a acestei construcții a fost surprinsă la 3,30 m de profilul estic al secțiunii sub forma unei amprente de zid, perpendiculară pe temelia construită din pietre de râu. Are dimensiunile dezvelite de 0,60 x 0,75 m (porțiunea cuprinsă între zidul cu temelia din pietre de râu și zidul perimetral al clădirii romane din jumătatea sudică a secțiunii SXVIII/07), restul ei fiind suprapus de substrucțiunile camerei 5. Construcția romană pe care zidul cu fundație din pietre de râu prinse cu lut și mortar o delimitează aparține primei faze de locuire a complexului arheologic reprezentat de Palatul guvernatorului consular al celor trei Dacii, respectiv celei de-a doua jumătăți a secolului al II-lea p.Chr. Tehnica de construcție a temeliei zidului în discuție este identică cu cea a clădirilor din aceeași fază descoperite la baza gropii excavate.

Pentru faza a II-a de locuire a sitului, au fost descoperite două colțuri de clădiri, care au fost surprinse în apropierea profilelor de E (0,70 x 1 m, între -2,55 și -2,88 m) și V ale secțiunii (0,30 x 0,25 m). Acestea sunt orientate NV-SE, ca și clădirile aparținând ultimei faze romane și continuă spre E și V. Dintre ele, numai cea din apropierea laturii estice a secțiunii este mai bine conturată, fiind constituită din asize succesive de piatră și cărămidă prinse cu mortar. Construcțiile respective suprapun temelia din pietre de râu a clădirii aparținând primei faze de locuire a complexului arheologic (pe latura vestică), respectiv sunt suprapuse de fundațiile edificiilor romane din ultima fază de locuire a complexului (pe latura estică, zidul perimetral al camerei 3 suprapune colțul de clădire din faza anterioară).

Datele oferite de stratigrafia secțiunii SXVIII/07 vin să completeze informațiile referitoare la stratigrafia complexului arheologic reprezentat de Palatul guvernatorului consular al celor trei Dacii pe latura sudică a zonei supuse cercetării arheologice recente. Așa cum arătam anterior⁴, în această parte a sitului, datorită intensei locuiri de epocă modernă și contemporană, nivele romane se află la adâncimi mult mai mari, fapt ce necesită eforturi suplimentare pentru dezvelirea lor.

Materialele descoperite în această campanie sunt atât de epocă romană, cât și de epocă modernă sau contemporană. Piesele romane sunt preponderent constituite din material tegular șampilat. Ștampilele poartă sigla legiunii a XIII-a Gemina, adesea însoțită de antroponime: Aurelius Godes, Lucretius Aquila, Aurelius Mommo, Statius Sentianus, Aurelius Caius etc. O categorie aparte de ștampile, specifică sitului excavat, o reprezintă cea cu sigla *pedites singulares* (trupe pedestre speciale, însărcinate cu paza guvernatorului). Acest gen de descoperiri confirmă caracterul oficial al acestui complex, astfel de material tegular nefiind întâlnit în structura locuințelor private. În campania acestui an au fost descoperite 70 de cărămizi, țigle și olane întregi sau fragmentare, care au ștampilă sau semne particulare.

Alte artefacte remarcabile descoperite în această campanie sunt: un ac de cusut roman confecționat din os, o fibulă fragmentară cu genunchi de epocă severică (sfârșitul secolului al II-lea - primele decenii ale secolului al III-lea p.Chr.) și un fragment de opaiț, purtând marca producătorului N-italic Fortis. Se adaugă fragmente ceramice aparținând categoriilor fină și de uz comun și câteva fragmente de vase din sticlă.

Dintre artefactele moderne, merită amintite o monedă austriacă de sec. XIX și o figurină zoomorfă metalică (dintr-un aliaj de plumb și cositor), reprezentând un câine. De asemenea, au fost descoperite cartușe de gloanțe din al doilea război mondial, precum și vase ceramice și din sticlă din sec. XX.

Campaniile viitoare vor avea ca scop dezvelirea construcțiilor romane de pe laturile de S și de E ale complexului arheologic, în vederea urgentei lor valorificări din punct de vedere istorico-turistic.

Informații suplimentare online

[Raportul 4277 din *cronica.cimec.ro*](#)

[Localizare pe hartă, folosind *Mapserver Cimec.ro*](#)
